مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

محمد صالح گردش ۰۲/۲۵/۲۰۲۲

ریشهٔ تعدادی از کلمه های زبان پشتو در اوستا

(قسمت پنجم)

«گِئوشَ» نیز کلمه یی ست که در اوستا بسیار آمده چنان که در یسنا، هات ۳۰ بند ۲. این همان کلمه یی ست که در زبان فارسی به هیأت گوش و در پشتو به هیأت غوږ تداوم یافته است. این کلمه در اوستا به معنی شنیدن نیز است. شاید این کلمه به این صورت در اوستا به معنی «گوش دادن» یا «گوش کردن» بوده باشد که در پشتو «غوږ نیول» است. یک کلمهٔ دیگر نیز در اوستا به معنی شنیدن بوده است و آن است کلمهٔ «سرو» چنان که این کلمه در یسنا، هات ۳۰ بند ۲ و بسا جا های دیگر در اوستا آمده است. به نظر من کلمهٔ «اوریدل» در زبان پشتو به معنی شنیدن از همین بنیاد خواهد بود. قسمی که حرف «س» به این صورت به «همزه» تبدیل گردیده است چنان که حرف «س» به طور عموم در زبان های بعدی به «هـ» تبدیل شده است مانند کلمهٔ آسو که آهو شده و یا کلمهٔ سور که به هور تبدیل شده است. هم چنان درین کلمه غرض سهولت در اداء، حروف «ر» و «و» جا های شان تعویض گردیده است.

کلمهٔ «ستر» در اوستا به معنی ستاره بوده است چنان که در یسنا، هات ٤٤ بند ۳ و جا های دیگر. این کلمه در زبان پهلوی «ستار» در زبان فارسی «ستاره» و در زبان پشتو «ستوری» است. ممکن است این کلمه نیز یکی از کلمه های سانسکریت بوده باشد؛ زیرا در زبان هندی ستاره را «تارِی» و هم ستاره می گویند که با این کلمه هم ریشه به نظر می رسد.

«گئُو» در اوستا کلمه یی ست که برای تمام چارپایان سودمند استعمال می گردیده است. این همان کلمه یی ست که در فارسی گاو و در پشتو «غویی» شده است. این کلمه به معنی «گوشت» نیز بوده است چنان که در یسنا، هات ۳۲ بند ۸ . و گوشت در زبان پشتو به هیأت «غوښه» در آمده است، که از همین بنیاد خواهد بود.

«خورَ» در اوستا به معنی خوردن است، چنان که در یسنا، هات ۳۲ بند ۸ . این همان کلمه یی ست که در زبان پشتو به هیأت خوړل موجود است. کلمهٔ «خوَرِتهه» در زبان اوستایی به معنی خورش و خوراک است و این کلمه در پشتو «خواړه » شده است. قابل یادکرد است که کلمهٔ «خوله» در زبان پشتو به معنی دهان که فعل خوردن از همانجا می آغازد نیز از همین ریشه و بنیاد خواهد بود. ر. ک: (آرامگاه مهر. ص ۹۲ همین قلم)

«پئورو» یکی از کلمه های اوستایی ست چنان که این کلمه در یسنا، هات ٤۳ بند ۱۵ و یسنا، هات ۳۲ بند ٦ آمده است. این کلمه در گزارش پهلوی وَس، بس یا پور (پُر) شده است. ر. ک: (یادداشتهای گاتها، ص ۲۲٤)

کلمهٔ پئورو در اسم «پئورو چیستا» (پورو چیستا) دختر زردشت که همسر جاماسپ وزیر گشتاسپ بود، نیز موجود است و این اسم به معنی «بسیار دانش» یا «پُر دانش» می شود. ناگفته نماند که اسم

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

خداوند در زبان پشتو: څښتن تعالی و یا سشتن تعالی، کلمه ترکیبی است که جزء نخست آن از همین کلمۀ «چیستی یا چیستا» خواهد بود. کلمۀ چیستی و چیستا در اوستا به معنی دانش و آگهش و بینایی و شناسایی است و این کلمه در اوستا بسیار آمده است چنان که در یسنا، هات ۳۰ و جا های دیگر. کلمۀ پُر (پور) نیز از جمله کلمه هایی ست که کس نمی تواند ادعا نماید از زبان پارسی و یا پهلوی به زبان پشتو راه یافته باشد. به نظر من این کلمه نیز از زمرۀ کلمه هایی ست که از زبان مادر به هر دو زبان بر جا مانده است. بسیار ممکن است که این کلمه با کلمۀ «بوری» در اوستا از یک ریشه و بنیاد بوده باشد.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارئ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ